

Toplumsal kanser ve hematoloji bilinci

Cancer and hematology awareness of the community

Alparslan MERDİN, Fatma AVCI

Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi, İç Hastalıkları Anabilim Dalı, Antalya

AMAÇ

Bu çalışmada toplumun kanser, hematolojik hastalıklar ve kan bağıışı hakkındaki bilgi düzeyi ölçüldü.

OBJECTIVES

We aimed to detect the consciousness level of community in cancer, hematological diseases, and blood donation.

GEREÇ VE YÖNTEM

Toplumun kanser bilinç düzeyini, kanser farkındalığını ölçen 321 kişilik bir anket çalışması ile kan bağıışı, kemik iliği bağıışı ile hematolojik hastalıklarla ilgili farkındalığını ölçen diğer bir 335 bireylik anket çalışması yapıldı.

METHODS

A survey with 321 people measured the consciousness level in cancer; and another different survey with 335 different people measures the consciousness level in blood donation and hematological diseases.

BULGULAR

Üç yüz yirmi bir bireyin %45'i ileri evre kanser hastaların son dönemde yaşam destek ünitelerine bağlanmaması gerektiğini düşünüyordu. 335 bireyin %58'i de hayatlarında hiç kan bağıışında bulunmamıştı.

RESULTS

Of the 321 participants, 74% regarded cancer as an incurable disease. 45% of all thought that advanced stage cancer patients should'nt be connected to life support units. Of 335 participants 58% of all did never donate blood.

SONUÇ

Kanserin toplumumuzda çaresiz bir hastalık olarak görüldüğü aksine hematolojik kanserlerin tedavisi olan hastalıklar olarak görüldüğü ortaya çıktı.

CONCLUSION

Cancer is seen as an incurable disease, unlike cancer, hematological diseases are seen as curable in community.

Anahtar sözcükler: Kan bağıışı; toplumsal hematoloji bilinci; toplumsal kanser bilinci.

Key words: Blood donation; hematological consciousness in community; cancer awareness of the community.

Türkiye'de Sağlık Bakanlığı verilerine göre her yıl yaklaşık 150.000 yeni kanser olgusu tanısı konulmaktadır. Gelişen teknolojik imkanlar ile birlikte ortalama insan ömrünün uzaması sonucunda, her

geçen yıl daha çok insan kansere yakalanmaktadır. Çevresel kan, kemik iliği ve lenf düğümlerini etkileyen hematolojik kanserler tüm yeni kanser tanılarının yaklaşık %9.5'ini oluşturmaktadırlar.^[1]

20. Ulusal Kanser Kongresi'nde sunulmuştur (19-23 Nisan 2013, Antalya).

İletişim (Correspondence): Dr. Alparslan MERDİN. Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi, İç Hastalıkları Anabilim Dalı, Antalya, Turkey.

Tel: +90 - 242 - 249 60 00 e-posta (e-mail): alparslanmerdin@yahoo.com

© 2013 Onkoloji Derneği - © 2013 Association of Oncology.

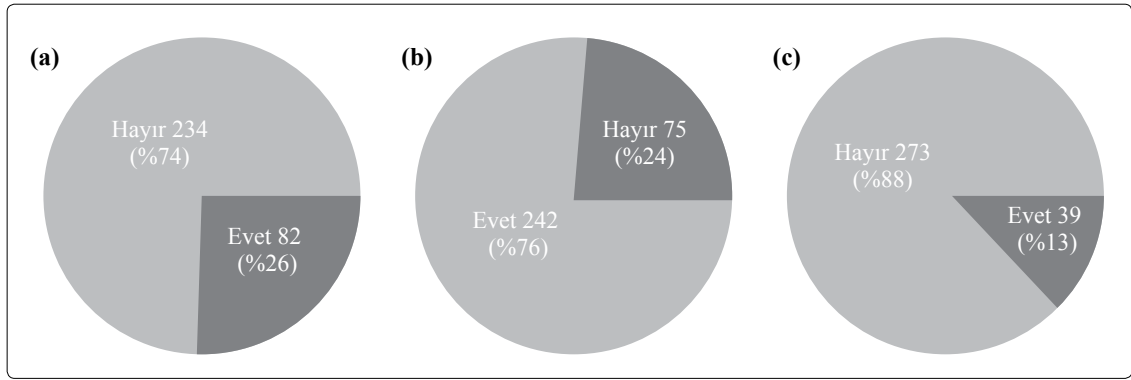
Biz bu çalışmayı toplumun kansere, hematolojik hastalıklara, kan bağına bakış açısını göstermek için; kanser ve hematolojik hastalıklar hakkındaki bilgi düzeyini tespit edebilmek için anket üzerinden yaptık.

GEREÇ VE YÖNTEM

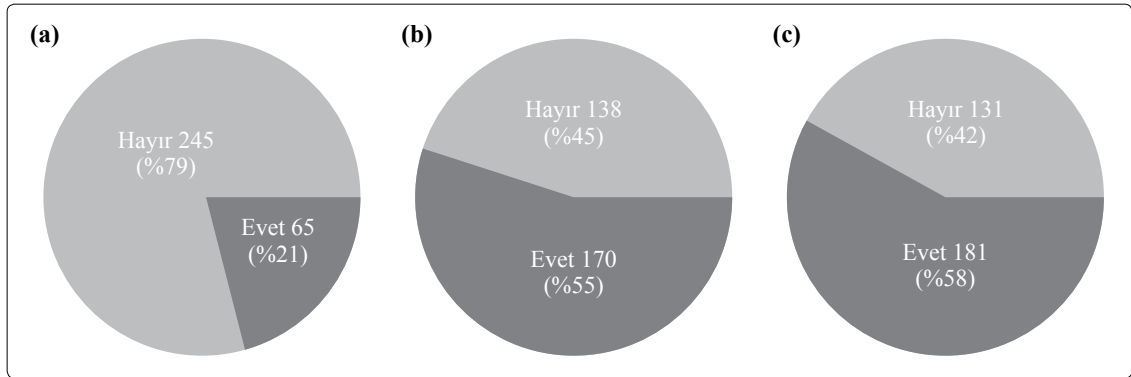
Çalışmamız iki ayrı anket çalışmasıdır. Birinci grupta Antalya Bölgesi'nde yaşayan 18 yaşını doldurmuş olan, bilinen kanser hastalığı olmayan ve sağlık personeli olmayan 321 katılımcıya anket uygulandı. Anket çalışmasına alınan bireyler toplumun her kesiminden randomize olarak belirlendi. Anket soruları toplumun genel kanser bilgisini ölçmek, kolektif kanser bilgisinin kaynaklarını belirlemek, ileri evre yaygın kanser hastalığı olan

hastalara yaşamsal destek ve müdahale konusundaki görüşleri öğrenmek, kansere sebep olabilecek etkenler ile ilgili toplumsal görüşü ölçmek, kanser tarama programları ve yöntemleri konusundaki bilgi düzeyini ölçmek için 17 soru olarak belirlendi.

İkinci grupta ise Antalya'da yaşayan, 18 yaşını doldurmuş ve bilinen hematolojik hastalığı olmayan 335 birey çalışmaya alındı. Sağlık kurumlarında çalışanlar ve sağlıkla ilgili bölümlerde öğrenim görenler çalışmaya alınmadı. Ankete katılan bireylerin hematolojik kanserler ile ilgili bilgi düzeylerini, hematolojik kanserlere bakış açılarını, hematolojik kanserler ile ilgili bilgilerinin kaynaklarını ve kan bağı öykülerini sorgulayan 17 soru soruldu (Şekil 1, 2).

Şekil 1. (a) Kanser çaresiz bir hastalık mı? (b) Kanser hastası olmaktan korkuyor musunuz? (c) Daha önce hiç kanser taraması yaptırдыңız mı?

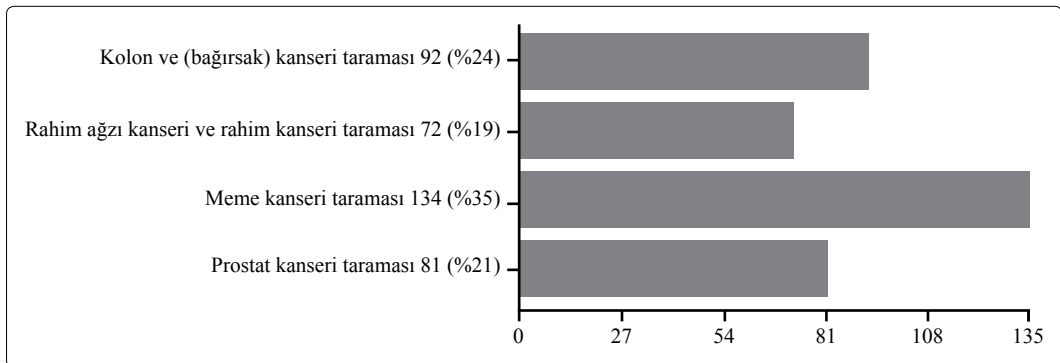
Şekil 2. (a) Rahim ağzı kanserinin yok edilmesinde %90 etkinliği olan ve rahim ağzı kanserinin de kızamık hastalığı gibi toplumdaki tamamen yok edilmesini sağlayabilecek HPV aşısı hakkında bilginiz var mı? (b) İleri evre yaygın kanser hastalığı olan ve tedavisi olmayan kanserli hastaların son dönemde yaşam destek ünitelerine bağlanmaları gerektiğini düşünüyor musunuz? (c) İleri evre yaygın kanser hastalığı olan hastalarda, hastalığın son döneminde yaşamsal işlevlerin durması halinde, yaşamsal müdahale yapılması gerektiğini düşünüyor musunuz?

BULGULAR

Birinci gruptaki toplumsal kanser bilincinin ölçüldüğü ankete cevap veren 321 bireyin %68'i en az bir tane kanser hastası yakını olduğunu belirtti. Bireylerin %74'ü kanseri çaresiz bir hastalık olarak görmekteydi. Ankete katılan bireylerin %65'i kanser hastalığını daha önce hiç araştırmadığını bildirdi. Bireylerin kanser hakkındaki bilgilerinin kaynağı ise televizyon programları %33 ve internet %30 olarak ön sırada idi. Bireylerin %76'sı kansere yakalanma ihtimaline karşı korku hissettiğini bildirdi. Ankete katılan bireylerin %40'ı kendilerinin ömür boyunca kansere yakalanma riskini %10 ile %50 arası ihtimalinde olarak tahmin bildirdi. Kansere sebep olabilecek yaşam tarzı durumları açısından stres %32, cep telefonu kullanılması %19, çevre kirliliği %16 cildin güneşe fazla maruziyeti %15 ve obezite %12 olarak belirtildi. Kansere sebep olabilecek tüketim ürünleri açısından sigara %31, hormonlu gıdalar %27, yanmış gıdalarla beslenme %14, alkol %16 ve kolalı içecekler %7 olarak belirtildi. İleri evre yaygın ve tedavisi olmayan kanserli hastaların son dönemde yaşam destek ünitelerine bağlanmaması gerektiğini düşünenlerin oranı %45 ve hayati fonksiyonların durması halinde yaşamsal müdahale yapılmaması gerektiğini düşünenlerin oranı %42 idi. Tanı koyma sürecinde bireylerin %11'inin erken tanı konulmasının önemini bilmediği görüldü. Son olarak, ankete katılan bireylerin %72'sinin kanser tarama programları hakkında bilgi sahibi olmadığı ve %88'inin hiç kanser taraması yaptırmadığı öğrenildi (Şekil 3).

İkinci gruptaki toplumsal hematoloji bilincinin

ölçüldüğü anket çalışmasına katılan 335 bireyin %20'si kan hücrelerinden köken alan kanserlerin neler olduğunu bilmediğini belirtti. Bireylerin %92'si ailesinde kan hücrelerinden köken alan kanser öyküsü olmadığını bildirirken, sadece %21'i kan hücresi kökenli kanserlerin çaresiz hastalıklar olduğunu düşünmekteydi. Bireylerin %84'ü kan hücresi kökenli kanserler ile ilgili daha önce bir araştırma yapmadığını bildirdi. Bireylerin %45'i de kan hücrelerinden köken alan kanserler ile ilgili bilgilerini televizyon programlarından öğrendiğini belirtti. Kan hücrelerinden köken alan kanserlere sebep olan etkenler arasında en sık olarak; sigara, radyasyona maruz kalma, stres ve cep telefonu kullanmak işaretlenmişti. Bireylerin %47'si kan hücrelerinden köken alan kanserlerin, çevresel gıdalar ve yaşam şekliyle ilişkili olduğunu, %29'u ise kalıtımla ilişkili olduğunu düşünüyordu. Katılımcıların %75'i kan hücresi kökenli kanserlere yakalanmaktan korktuğunu bildirdi. Katılımcıların %78'i kan hücrelerinden köken alan kanserlerin tedavisinin kemik iliği nakli olduğunu, bununla birlikte %61'i de kemik iliği naklinin sadece hasta yakınlarından yapılabileceğini düşünüyordu. Katılımcıların %16'sı kemik iliği bağışlamanın kendisi için zararlı olacağını, %28'i de kan hücresi kökenli kanserlerin bulaıcı olduğunu düşünmekteydi. Katılımcıların %50'si kemik iliği dokusunu vericiden alma yönteminin; ameliyathanede, ameliyatla kemik iliği alınması şeklinde olduğunu düşünmekteydi. Katılımcıların %53'ü bitkisel ilaçların kan hücresinden köken alan kanserlerin tedavisinde yararlı olabileceğini düşünüyordu. Son olarak, katılımcıların %58'i hayatlarında hiç kan bağışında bulunmamıştı.

Şekil 3. Kanser tarama programlarının hangilerini biliyorsunuz?

TARTIŞMA

Kanserin toplumumuzda çaresiz bir hastalık olarak görüldüğü ve bu konudaki toplumsal bilgi düzeyinin çok düşük olduğu görüldü. Kanser hastalığı, toplumda yaygın bir hastalık olmasına rağmen erken tanı ve tedavinin önemi konusunda da toplumsal bilgi düzeyinin yetersiz olduğu görüldü. Hematolojik kanserler ise solid kanserlere göre toplumumuz tarafından tedavi edilebilir hastalıklar olarak görülmelerine rağmen, bu konudaki toplumsal bilgi düzeyinin oldukça düşük olduğu görüldü.

Bireylerin büyük kısmının daha önce hiç kan bağışı yapmamış olması ise ayrıca düşündürücü idi. Kansere bilinci, koruyucu sağlık hizmetlerinin önemi, kan ve kemik iliği bağışının önemi ile ilgili toplumsal farkındalığın artırılması için bu konularda ilgili derneklerin ve Sağlık Bakanlığı'nın yürüteceği çalışmalarla gerekmektedir.

KAYNAKLAR

1. Facts & Statistics. The leukemia and lymphoma society. Retrieved 3 November 2009.